कल्पानांपूर्वपूर्वकल्पसादृश्यात् सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयदितिश्रुतेश्च येतुअंतेकल्पांतेनिःशेषतःनिःशेषितकालास्तेस्वर्गनाशेइतरवन्मनुष्यत्वमेवयांतीत्यर्थः प्रलयशतेनापिकृतंकर्मननश्यतितत्त्वज्ञा
नमंतरेणेतिभावः ॥ ५२ ॥

विधिअदृष्टंपुण्यपापंतत्फलंयांतिप्राप्नुवंति एकस्मिन्नपिकल्पेअसकृदारोहावरोहौवर्तेतेऽतःसंसारभीरुणातत्त्वज्ञानमेवाश्रयणीयमितिभावः ॥ ५३ ॥ एवंसपरिकरांब्रह्मविद्यामुक्त्वातद्वतोदृष्टिमाह सइति सब्र
ह्मवित् यावत्सशेषभुक् शेषंप्रारब्धकर्म तत्अपरित्यज्यभुंक्तेइतिसशेषभुक्अस्ति तावत्तदंगेषुतत्स्वरूपेएवप्रजाःसर्वाः तेशुक्लेदेव्यौपरापरविद्येचवर्तंतइतिशेषः ब्रह्मविदोविशुद्धकैवल्यावधिकत्वंजगदस्ति
अनंतरंनास्तीत्यर्थः अत्रकिमानमतआह विशुद्धभावःयोगसंशोधितचित्तोभूत्वासंयम्यधारणाध्यानसमाध्यात्मकंसंयममनुष्ठाय एतत्परिदृश्यमानंवियदादिपंचेंद्रियरूपमित्येवविद्धीतिशेषः तथाहि
प्राणेभ्योदेवादेवेभ्योलोकाइतींद्रियेभ्यःसाक्षात्परंपरयाचदेवानांलोकानांचसृष्टिःश्रूयते स्वप्नमायेंद्रजालवदुपपद्यतेचैतत्जगतःप्रतिभासमात्रत्वमित्युपपादितमधस्तात् ॥ ५४ ॥ उपसंहरति शुद्धामिति शु
द्धांनिरवद्यांपरमांगतिंशुद्धचिन्मात्रभावंशुद्धेनमनसाविचिन्वन् श्रवणमननध्यानाभ्यासैर्ज्ञातुमिच्छन् परैतिद्वैतजालंपरावृत्यएतिप्राप्नोति ततोब्रह्मसाक्षात्कारानंतरंअव्ययंस्थानंमोक्षंउपैति यामवत्प्राप्यत्वम

येतुच्युताःसिद्धलोकात्क्रमेणतेषांगतिंयांतियथानुपूर्व्या ॥ जीवाःपरेतद्बलतुल्यरूपाःस्वंस्वंविधिंयांतिविपर्ययेण ॥ ५३ ॥ सयावदेवास्तिसशेषभुंक्तेप्रजाश्च
देव्यौचतथैवशुक्ले॥ तावत्तदंगेषुविशुद्धभावःसंयम्यपंचेंद्रियरूपमेतत् ॥५४॥ शुद्धांगतिंतांपरमांपरैतिशुद्धेननित्यंमनसाविचिन्वन्॥ ततोव्ययंस्थानमुपैति
ब्रह्मदुष्प्रापमभ्येतिसशाश्वतंवै ॥ ५५ ॥ इत्येतदाख्यातमहीनसत्वनारायणस्येहबलंमयाते ॥ ५६ ॥ वृत्रउवाच एवंगतेमेनविषादोस्तिकश्चित्सम्यक्कप
श्यामिवचस्तथैतत् ॥ श्रुत्वातुतेवाचमदीनसत्वविकल्मषोस्म्यद्यतथाविपाप्मा ॥ ५७ ॥ प्रवृत्तमेतद्भगवन्महर्षेमहाद्युतेश्चक्रमनंतवीर्य ॥ विष्णोरनंतस्यसनात
नंतत्स्थानंसर्गायत्रसर्वेप्रवृत्ताः ॥ सवैमहात्मापुरुषोत्तमोवैतास्मिन्जगत्सर्वमिदंप्रतिष्ठितं ॥ ५८ ॥ भीष्मउवाच एवमुक्त्वासकौंतेयवृत्रःप्राणानवासृजत् ॥
योजयित्वातथात्मानंपरंस्थानमवाप्तवान् ॥ ५९ ॥ युधिष्ठिरउवाच अयंसभगवान्देवःपितामहजनार्दनः ॥ सनत्कुमारोवृत्रायतत्तदाख्यातवान्पुरा ॥ ६० ॥

स्वित्यतआह ब्रह्म नहित्रिविधपरिच्छेदशून्यस्यगगनस्येवप्राप्यत्वंसंभवति अथापिदुष्प्राप्यंअविद्यादिनाव्यवधानात् शाश्वतंनित्यंप्राप्तमपिअभ्येतिकंठगतचामीकरवदित्यर्थः तथाचश्रुतयः ब्रह्मवाइदम
यआसीत्तदात्मानमेवावेदहंब्रह्मास्मीति ब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्येतितत्त्वमस्ययमात्माब्रह्मेत्यादयःसिद्धवद्ब्रह्मभावंजीवस्योपदिशंति ॥ ५५ ॥ हेअहीनसत्व ॥ ५६ ॥ एवंउक्तप्रकारेणगतेजगतोमनोमात्रत्वेस्थितेस
ति वचःवचोर्थंब्रह्माद्वैतं विकल्मषोनिरवद्यः विपाप्माशोकमोहहीनः ॥ ५७ ॥ श्रुतंविष्णुमाहात्म्यमनुसंधत्ते प्रवृत्तमितिसार्धेन ॥ ५८ ॥ एवमिति इंद्रेणसहयुध्यन् अंतकालेप्रवृत्तमेतदित्यादिसार्धश्लो
केनविष्णुमनुसंधायआत्मानंब्रह्मणियोजयित्वा ॥ ५९ ॥ अयंसइतिपुरोवर्तिनंकृष्णमंगुल्यानिर्दिशति श्रीकृष्णएवसर्वशास्त्रप्रतिपाद्यइत्यर्थः ॥ ६० ॥

Digitized by Google